

Raadsvergadering	
Volgnummer	13-2020
Onderwerp	Regiovisie 'Geweld hoort nergens Thuis'
Programmanummer	6 Sociaal domein
Registratienummer	2020.02542
Collegevergadering	28-01-2020
Portefeuillehouder	Wethouder de Graaf-van Haasen
Organisatieonderdeel	BO Sociaal
Behandelend ambtenaar	CJR Gijsselaers Telefoonnummer: 043-350 4232 Christian.Gijsselaers@maastricht.nl
Bijlagen	Bijlage 1 Raadsbesluit Bijlage 2 Oplegger bij Regiovisie Geweld hoort nergens thuis 2019-2022 Bijlage 3 Geweld hoort nergens thuis, regiovisie Zuid-Limburg 2019-2022 Bijlage 4 Uitvoeringsagenda Geweld Hoort Nergens Thuis 2019-2022

AAN DE GEMEENTERAAD

Samenvatting

De aanpak van huiselijk geweld, waaronder kindermishandeling, is een complexe opgave waarin veel partijen een rol hebben. Een effectieve aanpak kan alleen door een gezamenlijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten worden bereikt. De zestien gemeenten in Zuid-Limburg nemen hierin de regie, onder andere met het gezamenlijk opstellen van een regiovisie en een uitvoeringsagenda. De centrale ambitie in deze visie is om huiselijk geweld te voorkomen of zo vroeg mogelijk te signaleren en hier adequaat op te reageren. De visie is gericht op het zo snel mogelijk en blijvend stoppen van het geweld, schade te beperken en het herstel te bevorderen. In deze regiovisie volgen we de lijn van het landelijk programma 'Geweld hoort nergens Thuis' dat in april 2018 is gepresenteerd. De regiovisie wordt met dit voorstel ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Bij positieve besluitvorming door de gemeenteraad stellen Burgemeester en Wethouders de bijbehorende uitvoeringsagenda vast.

Beslispunten

De regiovisie 'Geweld hoort nergens Thuis' Zuid-Limburg 2019-2023 vaststellen.

1. Aanleiding, bevoegdheden en context.

Geweld hoort nergens thuis, maar toch is huiselijk geweld, waaronder kindermishandeling, het grootste geweldsprobleem in onze samenleving. De kans dat je te maken krijgt met huiselijk geweld of kindermishandeling is in Nederland groter dan de kans op welke andere vorm van geweld dan ook. De aanpak van huiselijk geweld is een complexe opgave waarin veel partijen een rol hebben. Een effectieve aanpak kan alleen door een gezamenlijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten worden bereikt.

Gemeenten hebben in deze aanpak de regierol voor wat betreft het sociale domein. Op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 (Art. 2.1.2 in conjunctie met art. 2.2.1) zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de ketenaanpak op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naast preventie, zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor de bestrijding, de aanpak en nazorg van kindermishandeling. Alle gemeenten hebben dus een eigen taak om geweld in afhankelijkheidsrelaties aan te pakken, onder andere door te zorgen voor de lokale infrastructuur om preventie, vroegsignalering en laagdrempelige hulp te waarborgen. In het kader van een integrale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties maken we echter ook afspraken op lokaal, sub-regionaal, regionaal en provinciaal/landelijk niveau. Met deze regiovisie wordt gezamenlijk door de Zuid-Limburgse gemeenten invulling gegeven aan de opdracht van het Rijk om te komen tot een eenduidige en integrale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

De looptijd van de voorgaande 'Regiovisie Veilig Thuis Zuid-Limburg' was van 2014 tot eind 2018. Het Rijk heeft daarbij in april 2018 een landelijk Actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis', gepresenteerd waarin opgaven voor gemeenten geformuleerd staan. Dit programma biedt het kader voor de nu voorliggende regiovisie.

2. Gewenste situatie.

De centrale ambitie in de nieuwe regiovisie is om huiselijk geweld te voorkomen of zo vroeg mogelijk te signaleren en adequaat hierop te reageren. Daardoor het geweld zo snel mogelijk en duurzaam te stoppen, schade te beperken en herstel te bevorderen, zodat nieuwe ontwikkelkansen ontstaan. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar kinderen die extra kwetsbaar zijn en door huiselijk geweld in hun ontwikkeling bedreigd worden. De regiovisie is opgesteld om samen met de partijen in Zuid-Limburg die hierin een rol hebben, waaronder de regiogemeenten en ketenpartners, onze ambitie en doelen te bepalen die richting geven aan ons handelen in de komende jaren.

In de aanpak van huiselijk geweld hebben veel partijen een rol. Het is een complexe opgave die een gezamenlijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten vraagt. Ook de inbreng van ervaringsdeskundigen is hierin waardevol. Een nauwe en effectieve samenwerking is dus essentieel. De regierol die wij als gemeente hierin hebben geven we nu inhoud met het vaststellen van een samenhangende visie: we zetten de gewenste richting uit en monitoren deze als opdrachtgever, financier of als aanjager van de aanpak huiselijk geweld

Centrumgemeenten Maastricht en Heerlen, hebben daarin een specifieke rol om regie te voeren op het tot stand komen van een regiovisie en het realiseren en in stand houden van regionale voorzieningen. Hiertoe ontvangen centrumgemeenten middelen van het Rijk via de decentralisatie-uitkering vrouwenopvang.

Voor de periode 2014-2018 is de eerste regiovisie voor Zuid-Limburg opgesteld. Deze was met name gericht op het vormgeven en tot stand komen van Veilig Thuis en een sluitende keten eromheen. De ambitie in deze nieuwe visie bouwt daarop verder: de opgave is omvangrijk en complex; zeker het doorbreken van een langdurige (intergenerationele) geweldsspiraal en duurzame veiligheid bewerkstelligen zijn opgaven waar een lange termijn inspanning door veel partijen voor nodig zijn. Ten tijde van de eerste regiovisie speelden de decentralisaties in het sociaal domein waardoor nieuwe partijen en rolverdelingen ontstonden en partners elkaar (op)nieuw moesten vinden en de samenwerking vorm moest krijgen. Op dit moment moet deze beweging voortgezet worden zodat meer aandacht naar en afstemming rondom de (zware, complexe) casuïstiek kan gaan.

Tegelijkertijd blijkt dat op het terrein van preventie, signalering en bewustwording nog veel stappen gezet moeten worden, waarvoor zeker ook lokale inspanningen nodig zijn. Het Rijk heeft in het voorjaar 2018 daarom een landelijk actieprogramma gepresenteerd: Geweld hoort nergens Thuis (2018 – 2021). De actielijnen uit dat programma zijn overgenomen in de nieuwe regiovisie. Met het uitvoering geven aan de regiovisie werkt de gemeente tevens aan het realiseren van de acties uit het landelijke actieprogramma.

Het landelijke actieprogramma maakt het mogelijk om regionale projectleiders in te zetten tot en met 2021. Centrumgemeenten Maastricht en Heerlen financieren deze projectleiders met landelijke middelen. De projectleiders hebben in een interactief en integraal proces met gemeenten en ketenpartners voorliggende regiovisie opgesteld en dragen samen met de deelnemende gemeenten en ketenpartners zorg voor de vertaling van de ambities en doelen uit de regiovisie naar een uitvoeringsprogramma op (sub)regionaal en lokaal niveau.

2.1 Uitvoeringsagenda

De aanpak van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties kent een brede uitvoering, van preventie tot individuele voorzieningen. Deze uitvoering is op drie niveaus ingericht: lokaal, sub regionaal en regionaal. Daarnaast kent het beleidsveld landelijke ondersteuning en wetgeving.

De uitvoeringsagenda voor Zuid-Limburg is daarom op dezelfde wijze ingericht. Daarbij maken we koppelingen met aanpalende programma's, (lokale) thema's, accenten en prioriteiten.

Voor het opstellen van de Uitvoeringsagenda Programma Geweld Hoort Nergens Thuis is de input van een groot aantal maatschappelijke partners uit de hele keten en alle Zuid-Limburgse gemeenten meegenomen. Het betreft organisaties vanuit welzijn, zorg, veiligheid en onderwijs. Hiertoe zijn bijeenkomsten georganiseerd op regionaal en sub regionaal niveau. Tijdens deze bijeenkomsten zijn we in gesprek gegaan over de drie programmaliijnen en de onderliggende thema's. Hiermee hebben we een gezamenlijke basis gelegd voor de prioriteiten in deze uitvoeringsagenda.

2.1.1 Mensenhandel

Onderdeel van de visie en de uitvoeringsagenda is de aanpak van Mensenhandel. Mensenhandel is het werven, vervoeren, overbrengen of huisvesten van een persoon, met gebruik maken van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten. De (beoogde) uitbuiting is de kern van

mensenhandel en bestaat uit verschillende categorieën: seksuele uitbuiting en uitbuiting binnen de illegale en on-vergunde prostitutie, arbeidsuitbuiting, gedwongen bedelarij en criminele uitbuiting. Mensenhandel in ons land kent slachtoffers van diverse nationaliteiten, geslacht en leeftijd.

Mensenhandel speelt zich af op het snijvlak van zorg en veiligheid waarbij er vaak sprake is van een stapeling van problemen. Mensenhandel wordt dan ook vanuit diverse domeinen aangepakt zoals de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, integrale veiligheid en ondermijning. De aanpak van mensenhandel en de zorg voor de slachtoffers is complex. Een zorgcoördinator coördineert hierin de benodigde zorg door bij elke hulpvraag de meest geschikte organisatie te zoeken. In de praktijk blijkt dit niet altijd gemakkelijk omdat er bij de zorgaanbieders te weinig kennis/deskundigheid is over dit onderwerp.

In het Inter Bestuurlijk Programma (IBP 2018) zijn afspraken tussen het Rijk en de gemeenten vastgelegd over de aanpak van mensenhandel. Daarnaast hebben het Rijk en de gemeenten in het Inter Bestuurlijk Programma van 2018 de afspraak gemaakt dat zij samen een landelijk dekkend aanbod van zorgcoördinatoren voor slachtoffers gaan realiseren. Dit is uitgewerkt in het programma 'Samen tegen mensenhandel'. Concreet betekent dit dat iedere Limburgse gemeente tot het volgende verplicht is:

- In 2022 heeft iedere gemeente, beleid om mensenhandel tegen te gaan;
- Elke gemeente biedt passende regionale opvang, ondersteuning en nazorg aan;
- Er is een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren voor slachtoffers van mensenhandel

Met het opnemen van de aanpak van Mensenhandel in de regiovisie en de uitvoeringsagenda voorzien we reeds voor 2020 in een structuur waarin we aan bovenstaande vereisten werken.

2.1.2 Centrum Seksueel Geweld Limburg

Een tweede onderdeel van visie en uitvoeringsagenda dat specifieke toelichting vraagt is het Centrum Seksueel Geweld Limburg (CSGL). Om gezamenlijk als gemeenten te besluiten tot vorming en instandhouding van een CSG-L, is de borging van het centrum opgenomen in de Regiovisie Geweld hoort nergens Thuis en de uitvoeringsagenda.

Het CSGL betreft een samenwerking tussen medische, psychologische en forensische disciplines volgens de multidisciplinaire aanpak (MDA) in het geval van seksueel geweld. Politie en hulpverlening werken nauw samen in het belang van slachtoffers (0-100 jaar). Het centrum richt zich primair op acute slachtoffers van een aanranding of verkrachting tot en met 7 dagen geleden. De eerste week direct na het seksueel geweld is namelijk cruciaal op medisch, psychologisch en forensisch vlak om sporen veilig te stellen en de juiste medische behandeling te verstrekken. Slachtoffers die geen contact met politie willen of aangeven langer dan 7 dagen geleden seksueel te zijn misbruikt, kunnen ook van het centrum gebruik maken. Xonar biedt voor het centrum de 24 uur telefonische bereikbaarheid. Kenmerkend voor een Centrum Seksueel Geweld is dat zorg vanuit diverse disciplines integraal wordt verleend.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het (mede) realiseren van een adequate aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. De aanpak van seksueel geweld is hier onderdeel van. Ook bij seksueel geweld kennen in de meeste gevallen dader en slachtoffer elkaar. Het grootste belang is het voorkomen van of het tijdig herkennen van het zich ontwikkelen van een trauma door het bieden van psychosociale nazorg. Hierdoor worden op de langere termijn hoge (zorg)kosten zoveel als mogelijk voorkomen. In het landelijk wethoudersoverleg (november 2015) hebben de wethouders van de centrumgemeenten daarom afgesproken dat vanaf 1 januari 2018 een landelijke dekking van Centra Seksueel Geweld (CSG) bereikt zal zijn. Er is geen wettelijke verplichting voor (regio)gemeenten. Gemeenten moeten hierdoor individueel besluiten. In de praktijk zien we dat gemeenten vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ervoor kiezen hieraan deel te nemen.

3. Argumenten.

Huiselijk geweld en kindermishandeling hebben een groot negatief effect op de gezondheid. Niet alleen acute risico's en gezondheidsgevaren, maar zeker ook de negatieve lange termijneffecten zijn groot. Blootstelling aan huiselijk geweld vergroot vatbaarheid voor mentale problemen. Slachtoffers raken vaak in een isolement. Ze verliezen hun weerbaarheid en zelfvertrouwen, en kunnen een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Hierbij spelen gevoelens van schuld en schaamte doorgaans een grote rol. Dit kan leiden tot depressies, stressklachten en lichamelijke klachten. Mensen die als kind slachtoffer waren van huiselijk geweld, verliezen vaker het vertrouwen in zichzelf en in anderen. Ze hebben vaker problemen met intimiteit en seksualiteit, en vinden het moeilijker om relaties aan te

gaan. De lange termijn schade voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld is levenslang zichtbaar. Uit onderzoek is daarnaast gebleken dat veel slachtoffers van huiselijk geweld ook andere problemen krijgen, zoals sociale uitsluiting, verbroken familieverbanden tot vluchtgedrag (drank, drugs) en disfunctioneren op vele vlakken: problemen op werk, met huisvesting en financiële problemen. Huiselijk geweld is een enorme maatschappelijke kostenpost. In de eerste plaats hebben de directe slachtoffers recht op veilig en beschermd leven en opgroeien en een kans op een beter bestaan. In de tweede plaats is de inzet door politie, justitie en andere maatschappelijke organisatie enorm. En bovendien is bij huiselijk geweld en kindermishandeling vaak sprake van overdracht tussen generaties. Mishandelde kinderen worden vaak mishandelende volwassenen. Huiselijk geweld heeft vaak een stelselmatig karakter en een groot risico op herhaling. Op basis van voornoemde schadelijke effecten en risico's is het van het grootste belang om huiselijk geweld en kindermishandeling vroegtijdig, doortastend en integraal aan te pakken.

4. Financiën.

4.1 Projectleiding:

Zoals gezegd maakt het landelijke actieprogramma het mogelijk om een regionaal projectleider in te zetten. Met het collegevoorstel 'Aanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling' van 23 april 2019 (2019-2021) heeft het college van Maastricht deze mogelijkheid reeds verzilverd en wordt een projectleider gefinancierd vanuit de landelijke middelen. Deze projectleider heeft, samen met de projectleiders van Heerlen, voorliggende regiovisie opgesteld en draagt samen met de deelnemende gemeenten en ketenpartners zorg voor de vertaling van de ambities en doelen uit de regiovisie naar een uitvoeringsprogramma op (sub)regionaal en lokaal niveau. Deze financiering van €75.000,- per jaar is beschikbaar van 2019 t/m 2021. Lopende 2021 zal bepaald moeten worden hoe een eventuele overkoepelende regie op de regionale uitvoering voortgezet wordt voor het restant van de beleidsperiode.

4.2 Uitvoeringsagenda:

Het proces van de totstandkoming van de regiovisie en de uitvoeringsagenda maakt de noodzaak van slim verbinden en samenwerken zichtbaar. De urgentie om forse ambities waar te maken is evident, waarbij er geen of onvoldoende aanvullende middelen beschikbaar zijn. Dit vraagt om een proces dat tijd kost en continue ontwikkeling en innovatie van de ketensamenwerking. Daarom is

prioritering aan de orde. In de uitvoeringsagenda is daarom ook in de tijd rekening gehouden met wanneer we willen beginnen met een onderwerp, vanuit welke programmalijn, en in welke volgorde de komende jaren. Door vanuit een geprioriteerde start de koppeling te maken met reeds bestaande programma's en projecten hoeven nu geen nieuwe middelen ter beschikking te worden gesteld. Wanneer wel extra middelen nodig zijn, zal hiervoor aparte besluitvorming voorbereid worden.

Uitgangspunt daarmee is, en blijft voor de gehele looptijd, dat bij de aanpak en uitrol van de uitvoeringsagenda de bestaande budgetten taakstellend zijn. Verdere uitrol van uitvoering zal gaan aan de hand van de visie, én aan de hand van de financiële mogelijkheden. Voor projecten of interventies die extra financiering vragen zal steeds nieuwe besluitvorming gevraagd worden om vinger aan de pols te kunnen houden.

5. Vervolg.

Met het vaststellen van de regiovisie wordt door het college tevens de bijbehorende uitvoeringsagenda vastgesteld. In de regiovisie zijn de visie, thema's en uitgangspunten vastgelegd. Voor verdere uitwerking en operationalisering is een uitvoeringsagenda opgesteld. In deze uitvoeringsagenda kijken we allereerst naar waar we nu staan op de prioriteiten van de regiovisie en hoe we hier mee verder gaan.

Het beleid ten aanzien van de aanpak van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties kent een brede uitvoering, van preventie tot individuele voorzieningen. Dit wordt op drie niveaus uitgevoerd: lokaal, sub regionaal en regionaal. Daarnaast kent het beleidsveld landelijke ondersteuning en wetgeving. Deze uitvoeringsagenda is daarom op dezelfde wijze ingericht. Daarbij maken we koppelingen met aanpalende programma's, (lokale) thema's, accenten en prioriteiten.

Voor het opstellen van de Uitvoeringsagenda Programma Geweld Hoort Nergens Thuis is de input van een groot aantal maatschappelijke partners uit de hele keten en alle Zuid-Limburgse gemeenten meegenomen. Het betreft organisaties vanuit welzijn, zorg, veiligheid en onderwijs. Hiertoe zijn bijeenkomsten georganiseerd op regionaal en sub regionaal niveau. Tijdens deze bijeenkomsten zijn we in gesprek gegaan over de drie programmalijnen en de onderliggende thema's. Hiermee hebben we een gezamenlijke basis gelegd voor de prioriteiten in deze uitvoeringsagenda.

Bovenstaand proces heeft een ruim gevulde Uitvoeringsagenda opgeleverd. Hierin zijn eerst 11 onderwerpen geprioriteerd. De prioritering houdt in dat de onderwerpen hoog op de agenda staan, bijzondere aandacht krijgen en dat er op deze onderwerpen specifiek gekeken wordt naar innovatieve mogelijkheden. Voor deze prioriteiten zijn (zullen) in de loop van het eerste kwartaal van 2020 verschillende activiteiten en projecten gestart (worden). Hierbij hebben de regionale projectleiders regie op planning en voortgang. Deze prioriteiten zullen in de loop van het uitvoeren van de agenda steeds geëvalueerd en bijgesteld worden. Ook is er daarbij ruimte voor lokale initiatieven of regionale bundeling. Ten slotte biedt deze werkwijze de mogelijkheid om per sub regio verschillende accenten te leggen die tussentijds uitgewisseld kunnen worden. We profiteren zo maximaal van schaalgrootte en samenwerking.

6. Participatie

De regiovisie is opgesteld door de projectleiders Geweld hoort nergens Thuis van de centrumgemeenten, in samenwerking met een compacte werkgroep van ketenpartners en enkele regiogemeenten. Daarnaast vond afstemming plaats met zowel een ambtelijke als een bestuurlijke klankbordgroep van alle zestien gemeenten en de belangrijkste ketenpartners (Veilig Thuis, de Veiligheidshuizen, OM, Politie). Ook is een consultatieronde gehouden onder ketenpartners en zorgorganisaties.

Bij het opstellen van de Uitvoeringsagenda Programma Geweld Hoort Nergens Thuis is de input van een groot aantal maatschappelijke partners uit de hele keten en alle Zuid-Limburgse gemeenten meegenomen. Het betreft organisaties vanuit welzijn, zorg, veiligheid en onderwijs. Hiertoe zijn bijeenkomsten georganiseerd op regionaal en sub regionaal niveau. Tijdens deze bijeenkomsten zijn we in gesprek gegaan over de drie programmalijnen en de onderliggende thema's. Hiermee hebben we een gezamenlijke basis gelegd voor de prioriteiten in deze uitvoeringsagenda.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,

De Secretaris,

De Burgemeester,

R.E.C. Kleijnen.

J.M. Penn-te Strake.

Bijlage 1.

DE RAAD DER GEMEENTE MAASTRICHT,

gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d. 28 januari 2020., organisatieonderdeel
BO Sociaal, no. 2020.02542;

BESLUIT:

De regiovisie 'Geweld hoort nergens Thuis' Zuid-Limburg 2019-2023 vast te stellen.

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van

de griffier,

de voorzitter,

Raadsvoorstel